

xes *bestinals*, vi drs.», «scaig, gat marí e semblants pexos *bestinals*, v drs.», 1379 (Alart, *InvLCat.*, s. v.).

¹ Alart, *InvLCat.* (4.502) ho pren per una variant de *petxina* (cosa desmentida pel context) i per tant llegeix la lligadura de *st* com a *sc*. — ² *Bastina* «espècie de peïsson», *PDPF*; no sabem amb quin fonament, car el mot manca en Rayn., *PSW*, *TdF*. i en el *Dict. Niçois* de Calvino; en un doc. d'Avinyó de 1439 potser s'ha de llegir com a *peis bestinau* el que Pansier (III, 24) creu que diu *bestunam*.

Bastió, V. bastir

BASTIR, 'construir', amb oc. ant. i fr. ant. *bastir* (fr. mod. *bâtir*) id., prové del germ. *BASTJAN 'teixir, trenar' (comp. a-al. ant. *besten* 'sargir, adobar'); el trànsit semàntic s'explica pel procediment primitiu germànic de construir cases entreteixint les escorces dels arbres; cf. *bastir un pou* 'revestir-ne de paret o de maons les voreres' (usual avui a l'Empordà i el Priorat), i el su. fr. *basi* (< *bastir*) 'fer una embassada'. □ 1.ª doc.: Llull, *Contemplació*, 134 (a. 1272); *VidesR.*¹

Està molt ben documentat des del S. XIII: a més de l'obra citada de Llull, el trobem en *Blanquerna*, i en *Costums de Tortosa*, en la *Crònica* de Jaume I, de Desclot, etc.² (veg. *AlcM*, *DBal.*, *DAG.*); en sentit figurat de 'instituir, promoure' en Muntaner, c. 282, en doc. de 1379, i en Tomic, *AlcM*, i en el de 'originar' en Eiximenis, *Dotzè* (c. 215): «Per aquesta via fonch *bastit* tant de mal en l'estol de Felip de Valoys...». *Bastire* 'construir (un castell)', 1054, *Bast-Bass.*, 244.

El sentit de 'proveir suficientment' (ant.), documentat en Llull, *Libre d'Amic e Amat*, en JRoig, *Spill*, 4103 (*AlcM*, sota article a part), en Eiximenis, *Libre dels Angels* (*DAG.*), i en el derivat *bastiment* 'provisió' (en Jaume I, cap. 21), s'ha originat de les influències mútues entre les famílies parònimes de BASTAR 'proveir' i *bastir* 'construir', influència facilitada també pel fet que *bastir* un castell per a un lloc o un poble venia a ser poc més o menys 'proveir-lo d'un castell', i l'adj. *bast*, -a (fet de *bastar*), 'proveït suficientment', tenia aires de pertànyer tant a *bastar* com a *bastir*.

DERIV.: *Bastida* 'construcció de caràcter provisional per a la defensa d'un lloc o per a la seva expugnació' (Llull, *Blanquerna*, II, 248.23; Desclot, cap. 49; Muntaner, cap. 51); 'giny de guerra en forma d'una torre' (Jaume I, cap. 315; Eiximenis, *Dotzè*, capítol 294); 'armadura o cadafal fet de taulons i bigues i usat en una construcció' (text ant. de 1495, i 1534, en *AlcM*) i en Baró de Maldà, *Excursions*, p. 155; segons Labèrnia significa, a més a més, 'banc per posar en alt les bótes del vi', i *bastida* és 'pallissa' a Farrera (Pallars) i 'llindar' a Benasc (Ferraz, *Voc.*, 30).

Bastidor 'armadura rectangular feta de llistons per fixar les teles en el teler', 'armadura de la decoració teatral' (des de Labèrnia); *bastidor* 'el que basteix' (un ex. en Llull, *AlcM*).

Bastiment 'construcció' o 'acte de construir' [1054, *Bast-Bass.*, 244; *Usatges, Costums de Tortosa*, de Jaume I, citats per *DBal.*, *AlcM*; ex. del S. xv en *DAG.*]; 'edifici': «hobrirren nos les portes e entram dins, e lexam aquí la regina, ab cavallers tro a X... *bastiment*» (citats per *DBal.*, de Jaume I), sentit que fou corrent, segons *DAG.* (sense exs.) en els Ss. xiv i xv; 'certa mena de bastida per porta: coses' (ex. de 1384 en *AlcM*); 'marc d'una porta, d'una finestra', etc. (exs. des del S. xv, en *AlcM*, *DAG.*); 'nau, vaixell' (ex. de 1597, *RLR* LVII, 474); «Set *bastiments* partiren de Marsella — per anà a la ciutat d'Oran», Milà, *Rom.*, 215.1 (comú a set de les vuit versions); «vehuen vení un *bastiment* / bandera mora portava // nou horas tingueren foch», Milà, *ibid.*, 83.10 (de c. 1750); *ibid.*, 388.27; notem la frase feta: «no costaria tant d'arrencar un *bastiment* del moll com a tu del llit» (citada per Barnils, *RFE* IV, 280); usual avui al Rosselló (*Misc. Fabra*, 182), a Mallorca i Alger (*AlcM*, *DAG.*); *Puig de Bastiments* damunt Setcases i Ulldeter el més alt a l'Est del Puigmal i últim de la serralada entre els que albiren els navegants; el cast. *bastimento* «navío» (documentat molt tardanament) és segurament d'origen català (*DCEC* I, 422.53a); *bastiment* 'respatller de la cadira', usat a Pallars (1957); *bastiment*, ant. 'provisió' (veg. amunt).

Bastigi, 'armadura o bastiment de llistons', 'bastidor de pintar o brodar' [fi S. XIX, *DAG.*, edicions tardanes de Labèrnia], deu ser una lleu alteració de **bastige*, format amb el sufix postverbal -ige(n) -IG-NEM (més tard -ija, -itja); cf. *pruige*, -itja; *rutige*, -ija; *ferrige*, -ija, etc., i en particular oc. ant. *batige* s.m. «battement de coeur» (*PDPF*) derivat de *batre*; una vegada format **bastige* seria identificat amb el seu quasi-homònim *vestigi* (de pronúncia gairebé idèntica en català central) per operaris semicultes barcelonins. *Bastió* [1462, *DAG.* i *AlcM*; 1527, 1559],³ de l'italià *bastione* derivat de l'it. dial. ant. *bastña*, que sembla ser forma dialectal genovesa⁴ equivalent de l'italià *bastita*, oc. ant. i cat. ant. *bastida* 'fort rural'; mots italians que passaren al fr. *bastion* [princ. S. XVI], castellà *bastión* [1517], fr. *bastie* (més tard alterat aquest en *bastille*, que va passar a l'ús internacional i català com a nom de la *Bastilla*, famosa fortalesa dins París); veg. Bloch, *RLiR* XI, 328-9; Terlingen, *Los It. en Esp.*, 213-4. J. G.

¹ Traduint el ll. *se honestate morum componens*:

«de bones costums se componia e-s *basicn*», 92v1.

— ² Notem especialment l'acc. 'muntar una bóta o portadora posant ben ajustades les dogues', recollit per *AlcM* a Tarragona, procediment antic ja documentat el 1430 per *DAG.*: «Hi ha les dogues, els cèrquols, e els fons, falta encara *bastir* la botà».

— ³ Angel Prati, *Voc. Dial. It.*, s. v. *bastione*. «Lo papa tenia fets certs *bastions*, que tiraven», 1527, *BABL* IV, 378; «avisats de la armada turquesca --- fonch determinat de fer un *bastió* deval lo campanar», eiv., 1557, Macabich, *Crón. de Sta. M.^a la Major*, 35-6. — ⁴ Els genovesos fundaren la ciutat de *Bastía* a Còrsega en el S. XIV. El mot existí tam-